

Rom. Pontificis communicationem cum omnibus in Ecclesia « licite impediri posse ». Et sane a quo posset illa licite impediri ? Non ab aliqua potestate extranea hierarchiae ecclesiasticae; siquidem probavimus, Ecclesiam esse ab omni civili potestate independentem, eaque superiorem (disp. 3. art. 10.) ; non ab aliqua potestate in ipsa Ecclesia ; siquidem demonstravimus, Rom. Pontificem successorem Petri obtinere supremam ac plenam potestatem supra ipsum Concilium.

988. II. Infert Conc. Vaticanum « in omnibus causis ad examen ecclesiasticum spectantibus ad ipsus [Rom. Pontificis] posse iudicium recurri ». Porro ab auctoritate inferiori per se semper est recursus ad superiorem : atqui potestas Rom. Pontificis est suprema in Ecclesia ; ergo in omnibus causis ad ecclesiasticum examen spectantibus ad Rom. Pontificis iudicium recurri potest — Pariter damnat Conc. Vaticanum errorem eorum, qui « affirmant, licere ab iudiciis Rom. Pontificum ad oecumenicum Concilium... appellare ». Et sane non licet a superiore auctoritate ad inferiorem appellare ; neque ulla est appellatio a supra auctoritate. Atqui probavimus, Rom. Pontificem esse superiorem Concilio, ipsumque potiri suprema potestate in Ecclesia. Ergo a iudiciis Rom. Pontificis non licet appellare. Revera unde duxerunt Gallicani absurdam sententiam de iure appellationis a Papa ad Concilium ? Ex eo praecise, quod docerent Concilium esse supra Papam. Ceterum in demonstratione thesis plura dedimus testimonia, quae tum directe adstruunt ius appellationis ad Rom. Pontificem, tum directe excludunt appellationem a Rom. Pontifice ad Concilium.

989. III. Commemorari hic etiam potest alter Gallicanorum error, quo statuunt, Rom. Pontificis potestatem ligari ac coaretari per canones praecedentes. « Apostolicae potestatis usum, dicitur in Declaratione an. 1682., moderandum per canones spiritu Dei conditos, et totius mundi reverentia consecratos : valere etiam regulas, mores et instituta a Regno et Ecclesia Gallicana recepta, Patrumque terminos manere inconcussos ; atque id pertinere ad amplitudinem Apostolicae Sedis, ut statuta et consuetudines, tantae Sedis et Ecclesiarum consensione firmatae, propriam stabilitatem obtineant ». Haec fusius evolvit ac confirmare pluribus contendit

auctor *Defensionis Declarationis* illius (l. 11.), non absque magna rerum confusione multisque contradictionibus.

990. Ad confusionem igitur vitandam ac punctum quaestionis determinandum, notetur — 1) minime agi de Ecclesiae canonibus, quibus res iuris divini aut naturalis declarantur ac confirmantur ; in his ligatur potestas S. Pontificis, non praecise a canonibus, sed ab ipso iure divino aut naturali, contra quod nihil potest statuere — 2) In canonibus vero qui res iuris divini aut naturalis non attingunt, sed res statuunt meri iuris ecclesiastici, duplex vis distingui debet, *directive* una, altera *coactiva*. Vis eorum directive in eo consistit, quod quis debeat canones sequi ut recte impleat munus suum, atque ita *licite* agat ; licet ex iusta causa possit etiam dispensare : vis autem canonum coactiva in eo posita est, ut quis ipsis subiiciatur tamquam inferior superiori, ita ut nisi eos sequatur *invalidē* agat.

991. Iamvero negat nemo quod canones vim habent *directiveam* in Rom. Pontificem : qui proinde debet eorum observantiam curare, eos generatim sequi, ab ipsis non dispensare absque iusta causa ; secus illicite agens, Deo esset rationem redditurus. Sane canones qui universam Ecclesiam spectant, non sine speciali Sp. Sancti assistentia conditi, in Ecclesiae bonum tendunt, adeoque generatim observari postulant, nisi rerum adiuncta mutentur. Atqui Rom. Pontifex tenetur Ecclesiae bonum procurare. Ergo generatim debet canones sequi, nisi ob mutatas circumstantias ipsum Ecclesiae bonum eorum mutationem postulet. Nisi ergo generatim eos sequatur, divinam aut naturalem legem transgredetur, eodem modo ac si legem Ecclesiae necessariam condere negliceret.

992. At quaestio proprie erat de vi canonum *coactiva* respectu Rom. Pontificis ; atque haec certo est absolute neganda. Etenim vel — 1) canones illi spectantur prout procedunt a ceteris Episcopis : atque nequeunt ligare Rom. Pontificem, qui ipsis superior est — 2) vel spectantur prout procedunt ab ipso Rom. Pontifice : atque neque ita possunt illum ligare ; notum est enim, neminem habere vim coactivam in seipsum : successores autem eamdem habentes potestatem, possunt id solvere quod praedecessor ligavit — 3) vel denique spectantur prout procedunt simul a Rom. Ponti-

fice cum ceteris Episcopis: atque neque ita possunt Pontificem ligare. Auctoritas enim Episcoporum simul cum Rom. Pontifice non est maior auctoritate Pontificis solius, qui, uti Probatum est, possidet plenitudinem supremae potestatis. Nisi ergo penitus pervertatur divina Ecclesiae constitutio, negando eius formam regiminis simpliciter monarchicam, impossibile est asserere vim canonum *coactivam* in Rom. Pontificem — Sed de his satis.

§ V.

Gallicanorum difficultatibus satisfit.

993. I. Praecipuum Gallicanorum fundamentum erat auctoritas Concilii Constantiensis, quod, ob luem grassantem, Martinus V. Basileam transtulit. Conc. Constant. (sess. 4.) decernit: « ipsa Synodus in Spiritu Sancto legitime congregata, Generale Concilium faciens, Ecclesiam Catholicam militantem repraesentans, potestatem a Christo immediate habet, cui quilibet, cuiuscumque status vel dignitatis *etiam si Papalis existat*, obedire tenetur in his quae pertinent ad fidem et extirpationem dicti schismatis et reformationem generalem Ecclesiae Dei in capite et in membris ». — Et (sess. 5.): « Item declarat, quod quicumque cuiuscumque conditionis, status et dignitatis *etiamsi Papalis*, qui mandatis, statutis vel ordinationibus aut praceptis huius sacrae Synodi et cuiuscumque alterius Concilii Generalis legitime congregati, super praemissis seu ad ea pertinentibus factis vel faciendis, obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignae poenitentiae subiiciatur et debite puniatur, etiam ad alia iuris subsidia, si opus fuerit, recurrendo ». — Concilium autem Basileense quinques de creta Constantiensia confirmavit.

Resp. Dupli ex capite nutat hoc Gallicanorum fundamentum: etenim — 1) de creta obiecta nullius sunt auctoritatis — 2) non loquuntur nisi de Papa dubio.

994. *Quod primum*: nullius auctoritatis sunt de creta Concilii a Papa non approbata. Atqui praedicta de creta non fuerunt a Papa approbata. Ergo.

Prob. min. quoad Conc. Const. Approbatio, quae opponi solet, ea est quae tribuitur Martino V., qui (sess. 45.) professus est: « Se omnia et singula determinata, conclusa, et decreta in materiis fidei per Concilium Constantiense conciliariter, tenere velle, ipsaque sic conciliariter facta approbare et ratificare, et non aliter, et non alio modo ». Atqui haec verba non continent approbationem duorum decret. sess. 4. et 5. Nam

1) His verbis approbat Martinus V. de creta in materiis fidei: sed duo obiecta de creta non erant in materiis fidei; quia — a) salva fide, de praesenti materia in utramque partem disputari posse volebant (dico *volebant*, quia post Conc. Vat. non possunt adhuc velle) adversarii — b) in ipsa sess. 5. Synodus haec de creta posuit inter *constitutiones synodales*, quas distinxit ab *avisamentis in materia fidei*; nec lata sunt sub poena *anathematis*, aut cum nota *haeresis*, sicut in definitionibus fidei fieri solet; sed tantum sub poena *poenitentiae et punitionis* contra transgressores contumaces.

2) Iisdem verbis approbat Martinus V. quae a Conc. Const. erant *conciliariter facta*. Atqui duo obiecta de creta non fuerant *conciliariter facta*. Id vero costat — a) ex defectu *convocationis*; ea enim neque facta fuit a Papa indubio, neque a Cardinalibus Romanis Ecclesiae certis aut pluribus, neque ab alia auctoritate legitima ac universali; praesertim cum Joan. XXIII. concesserit Gregorio, et Patres (sess. 20.) Benedicto, novam ab ipsis Concilii convocationem celebrari — b) Ex defectu *congregationis*; nam ex Actis (apud Van der Hart) Episcopi ex sola Joannis obedientia adfuerunt, et quidem non omnes, ex Episcopis vero obedientiam Gregorio et Benedicto praestantibus, quorum maior pars erat, nullus interfuit. Hinc Eugenius IV. (in Bulla data Florentiae an. 1439. prid. non. sept.), cum monuerit facta fuisse Constantiae illa de creta a Patribus solius obedientiae Joan. XXIII., concludit: « Quod ergo a Patribus ibi considentibus actum est, universae Ecclesiae non debet adscribi, sed eis tantum qui ibidem considebant, et unius tantum obedientiae synodus faciebant ». Idemque testatur Card. de Turrecremata (l. 2. summ. de Eccles. c. 39.; et Apol. pro Eugenio IV.) — c) Ex defectu *consensus*: nam, uti testatur Joannes (in epp. ad Ladislauum Poloniae Regem et ad Ducem

Bituricensem), et uti liquet ex Actis protestationem Cardinalium et Nationum referentibus, multa *per vim, terrorem, strepitum, et contumeliam* fiebant in hoc Concilio: deinde constat ex ipsa Actorum relatione, ante sess. 4^{am} Cardinales monuisse Nationes, « ut suspenderent ad tempus materias, quae magnas habent difficultates et maturam exigunt deliberationem »; denique ante 5^{am} sess. iidem Cardinales cum Oratoribus Regis Galliae secreto protestati sunt, quod « propter scandalum evitandum ad Sessionem ibant, non animo consentiendi iis quae audierant statui in ea debere »; atque in utraque sessione, testibus Turrecremata et Eugenio, « nonnulli graviores reclamantes, perstrepente multitudine, silere coacti sunt ».

Prob. min. quoad Conc. Basileense. Contendebant adversarii illud fuisse approbatum ab Eugenio IV. in Bulla *Dudum*, in qua tum Principum armata suasione, tum terrore schismatis ac temporum iniquitate permotus Pontifex, dissolutionem Concilii a se factam sicut Bullas eam praeseferentes revocavit, atque Concilium Basileense legitime coeptum ac continuatum declaravit — Verum

1) Hic non habetur approbatio eorum decretorum, quae in controversiam veniunt. Nam — a) Eugenius IV. « progressum quidem Concilii, non autem decreta » approbavit: id declarasse ipsum Eugenium testatur Card. Turrecrem. (l. 2. sum. c. 100.). Sane Damasus Constantinopolitanus, Leo Chalcedonense, et Martinus Constantiense Concilium approbarunt; nec tamen omnia eorum decreta affirmasse intelliguntur — b) In Bulla *Dudum* Eugenius nec dissolutionem revocat, nec continuationem probat « simpliciter » sed sub dupli conditione: imprimis « ut omnia et singula contra auctoritatem Pontificiam facta et gesta per dictum Concilium prius omnino tollantur et in pristinum statum reducantur », deinde, « ut missi ab eo Deputati ad praefati Concilii praesidentiam cum effectu admittantur »: harum tamen neutra servata fuit — c) Hinc in ep. ad suos Legatos in Germania (apud Raynald. ad A. 1446.) scribit: « Suscipi ac suscepta esse a se Constantiense et Basileense Concilia, absque tamen praeiudicio iuris, dignitatis et preeminentiae Sedis Apostolicae et potestatis sibi concessae ».

2) Synodus Florentina (sess. hab. an. 1439. pr. non. sept. damnavit declarationes Basileenses tamquam impias, scandalosas,

in manifestam Ecclesiae scissuram tendentes: atque id ipsum pronuntiavit Concilium Lateranense (sess. 2.). — Aeneas Sylvius vero, postea Pius II. (in Orat. cont. Austral.), scribit: « Inter episcopos, caeterosque Patres conscriptos vidimus in Basilea coquos et stabularios, orbis negotia iudicantes. Quis horum dicta vel facta iudicaverit legis habere vigorem? » Et S. Antoninus (chron. 3. p. tit. 22. cap. 10. § 4.) dicit Concilium Basileense fuisse synodum « viribus cassam, synagogam Satanae, temerarium et presumptuosum conventum ». Et S. Joannes de Capistrano (de Pap. et conc. auct. p. 3.) appellat synodum illam « profanam et excommunicatam, basiliscorum speluncam, daemonum catervam ».

995. *Quoad alterum*, multiplice argumento ostendi potest decreta Conc. Const. respicere casum Pontificis dubii. Id enim constat 1) *ex testibus*. Nam — a) Eugenius IV. (in Bulla *Moyses Florentiae* data) damnat « pravum Basileensium sensum » de Decretis Constantiensibus: sed damnari non poterat, si illi existimassent dumtaxat Papam dubium subesse Concilio: ergo cum Basileenses certum Pontificem subderent Concilio, et, teste Eugenio, pravum sensum haberent, sensus Concilii Constantiensis erat tantum de dubio. — b) Aeneas Sylvius (in cit. oratione habita Viennae) affirmit, ipsum Conc. Constantiense innuere, quod induxit Pontifex nec subiici nec deferri concilio possit — c) Cardin. de Turrecremata idem assernit in Concilio Florentino; eo scilicet tempore, quo recens erat memoria decretorum Constantiensium; et apud illos qui potuissent ipsum falsitatis manifestae redarguere, si extraneam interpretationem eorumdem decretorum proposuisset.

2) *Ex ipsis Verbis Decret.* Sic enim exorditur Concilium: « Haec sancta Synodus Constantiensis, Generale Concilium faciens pro extirpatione praesentis schismatis et unione ac reformatione Ecclesiae », etc.; in textu autem primi decr. ita legitur: « Obedire tenetur in his quae pertinent ad fidem et extirpationem dicti schismatis »; et in contextu alterius decr. habetur: « Qui huius sacrae Synodi et cuiuscumque alterius Concilii Generalis legitime congregati super praemissis » (extirpatione scilicet praesentis schismatis et unione ac reformatione Ecclesiae), « seu ad ea pertinentibus », etc. Iamvero constat in illo schismate, tres fuisse

Pontifices Ecclesiam in diversas partes scindentes, omnes tunc dubios, ac demum depositos.

3) *Ex scopo.* Nulla certe tunc movebatur quaestio de auctoritate Pontificis *certi*; nec ad discutiendam aut definiendam hanc quaestionem congregatum ullomodo fuit Concilium. Quaestio, quod attinet ad Papam, erat — a) ut, constituendo Papam certum, schisma extingueretur — b) ut statueretur quomodo interim cum Papis dubiis agendum esset. Sed improbabile omnino est, neque id sine documentis manifestis admittendum, Concilium nempe, veluti propositi oblitum, in ipso fere initio deliberationum suarum, definitionem fidei edere voluisse in re, de qua nec ulla exsistebat controversia, nec ad finem ob quem congregatum fuerat ullomodo pertinebat.

4) Frustra autem dices, Concilium, in secundo decreto loqui non de seipso solo, sed de omnibus Conciliis generatim: nam loquitur quidem Conc. Constantiense de quocumque alio Concilio congregato « super praemissis », idest ad tollendum schisma; at non de quocumque alio Concilio simpliciter. Sane Concilium illud prae oculis habens Concilii Pisani exitum, merito timere potuit, ne a seipso quidem schisma tolleretur.

5) Frustra etiam dices Papam declarari subiectum, etiam quoad pertinentia *ad fidem*, quae decernerentur; atque Wicleffi aliorumque condemnationem ex hoc Concilio prodiisse. Nam — a) voces illae *ad fidem*, in primis Concilii editionibus non reperiuntur — b) Incredibile prorsus est, Concilium his vocibus respexisse ad haeresim sub Papa *certo* damnandam; nulla enim, ut diximus, tum agitabatur quaestio, an Pontifex certus Concilio circa fidem definiti obedire teneatur. Illae igitur voces *ad fidem* non nisi *coniunctive* cum schismate extirpando usurpartae a Conc. fuere. Revera eo tempore fautor schismatis habebatur « de haeresi vehementer suspectus »; sicut auctor schismatis aut causa eius *principia*, quales erant Antipapae, damnabatur « tamquam haereticus et schismaticus », uti monet Card. Cameracensis in schedula initio Concilii exhibita. Hinc etiam factum est, ut supremum Pontificatum deponere recusantes a Procuratore Concilii *haeresis* et *schismatis* accusarentur — Cf. de his omnibus Roneaglia (animadvers. ad dissert. 4. Nat. Alex. in saec. xv. et xvi.; et ad dissert. 8.).

996. *Dices II.*: Legitur (Matth. XVIII. 15. seqq.): « Si autem peccaverit in te frater tuus, vade et corripe eum inter te et ipsum solum... si autem te non audierit, adhibe tecum unum vel duos... si non audierit eos, dic Ecclesiae, si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus ». Unde dicunt: — 1) haec verba diriguntur ad Patrem. — 2) Nomine *fratris* venit etiam Pontifex, qui hoc nomine saepe compellatus est ab Episcopis, et est *filius* Ecclesiae — 3) Nomine autem *Ecclesiae* venit hic Conc. generale. Ergo Petrus tum potest, si reus sit, ad illud Conc. denuntiari; tum debet ipse reos contumaces denunciare: adeoque eodem Concilio est inferior.

Resp. — 1). Negari omnino potest ea verba dicta esse Petro in singulari: ab initio enim capitum usque ad verba obiecta, Christus universim omnes alloquitur, agens de peccato scandali et de correptione fraterna. Nonnisi versu 21. Petrus insurgit, quaerens: « Domine, quoties peccabit in me frater meus, et dimittam ei? » Cui quaestioni Christus aptat peculiare responsum. At in hoc ipso, ut quisque videt, Petrus interrogat tamquam privata persona; sciscitur enim quoties condonanda sit iniuria fratri nostro: adeoque Christi responsum Petrum respicit uti privatam personam. Sane cum haec verba prolata fuere, Petrus non erat nisi persona privata; nondum enim constitutus fuerat Pontifex.

2) *Fratris* autem nomen utut usurpatum fuerit, nihil certe detrahit auctoritati Pontificis; id ostendit Christi exemplum, Apostolos etiam fratres compellantis; ac similiter *filiis* appellatio nullatenus officere potest, ut docet Pius II. (in Bulla retr. A. 1463.) dicens: « Etsi Ecclesiae filius sit Pontifex propter regenerationem, propter dignitatem tamen pater habetur: et sicut filiationis causa debet ipse Ecclesiam venerari tamquam matrem, ita praelationis causa praefertur ei, ut pastor gregi, princeps populo rector familiae ».

3) Sed quomodo ostenditur *Ecclesiae* nomine hic venire Concilium? Etenim si intelligatur Concilium cum Capite, textus ad quaestionis propositum non spectat: si autem Concilium sine Capite, illud non reprezentat universam Ecclesiam; utroque tandem sensu absurdum tribuitur textui, convocatione scilicet Concilii generalis pro quolibet fratris refractarii peccato. Rectius ergo

dicendum, hic *Ecclesiae* nomine intelligi *Praelatum Ecclesiae*: hinc D. Thomas (in 4. dist. 19. q. 2. ad 4.) ait: « *Praelatus* potest dupliciter considerari, aut secundum quod iudicio praesidet; et sic dicere *Praelato est dicere Ecclesiae*, et sic debent prius testes adhiberi, quam *Praelato* dicatur: aut extra iudicium existens; et sic dicere *Praelato* non est dicere *Ecclesiae*, sed personae quae potest prodesse et non obesse; et secundum hoc debet prius dici *Praelato* quam aliis testibus ».

997. *Dices III.*: Romani Pontifices saepe fassi sunt se subiici canonibus Conciliorum generalium. Ergo iis Conciliis sunt inferiores.

Resp. dist. antec.: fassi sunt se subiici canonibus Conciliorum generalium *sine Capite, neg.*; *cum Capite, subd.*; canonibus de rebus fidei, iuris divini aut naturalis agentibus, *conc.*; dispositiones positivas Ecclesiasticas continentibus, *subd. iterum*; fassi sunt se subiici *directive*, aut *coactive* quantum est ex iure naturali aut divino, *conc.*; *secus, neg.*

Itaque duo imprimis notemus: — 1) tota haec difficultas extra quaestionem vagatur; non enim agunt dicta Pontificum de canonibus editis a conciliis *acephalis* — 2) Plures canones editi sunt non a Conc. oecumenicis, sed a Rom. Pontificibus: sed si horum canonibus ligarentur successores, minori pollerent auctoritate, quam praedecessores: scilicet auctoritate Primatus paulatim ac continuo minueretur. Rom. Pontificem non posse abrogare *omnes* canones, quia sub his et fidei dogmata et iuris naturalis ac divini placita comprehenduntur, Catholicus quilibet fatetur. Quoad canones vero qui continent dispositiones positivas Ecclesiasticas; si illi vim aliquam habent, ad cogendum ipsum Pontificem, id non ab intrinseca, ut ita dicam, eorum virtute provenit; sed ab extrinseca, a naturali nempe divinoque iure, uti explicuimus supra (n. 991.). Hinc ex iusta causa potest Pontifex in illis dispensare, ac, mutatis circumstantiis, potest etiam abrogare valide quidem ac lice. Id vero si praestet absque iusta causa, valida semper erit dispensatio aut abrogatio: et si illicita sit, de hac culpa non nisi Deo rationem reddet.

At plures auctoritates, quae hic opponuntur, secum ferunt claram ac rationabilem explicationem. Ita, ex. gr., obiiciunt verba

Coelestini: « Dominentur nobis regulae, non regulis dominemur, sed simus subiecti canonibus »: at haec diriguntur a Pontifice ad Vicarium Illyricum, cui iustos potestatis limites praefigens, quae ad inferiorem pertinent, comitatis gratia superior in communi persona profert — Opponunt Agapeti enuntiatum de « auctoritate canonum inviolabiliter custodienda »: sed hoc respicit usum Caesarii qui bona Ecclesiae dilapidare volebat; facultatem ad rem hanc per se illicitam dare renuens Pontifex, dicebat se « divini iudicij ultione prohibitum ». — Pariter Leo docet « nec Chalcedonensibus Patribus fuisse licitum immutare, quod Nicaeni statuerint »; scilicet in rebus iuris divini, aut Ecclesiae per se necessariis, non tamen in aliis ac diversis. Hinc (in ead. ep.) Episcopi Antiocheni ordinationem, factam Ab Anatolio contra Nicaenos canones, noluit irritam agnoscere; et alibi (in ep. ad Rusticum Narbon.) ait: « Sicut quaedam sunt, quae nulla possunt ratione convelli; ita multa sunt, quae aut pro necessitate temporum aut pro consideratione aetatum oporteat temperare », etc.

998. *Dices IV.*: Haud semel declararunt ipsi Pontifices causas non a se, sed a Conciliis terminari posse ac debere: ita scripsit Siricius ad Conc. Capuanum in causa Bonosi; Innocentius I. ad Clerum Constantinopolitanum in causa S. Chrysostomi; Innocentius III. (l. 3. regest. 15. epist. 18.) in causa Philippi Augusti Regis Franciae.

Resp.: Evidens imprimis est, recitata testimonia *nihil* probare, siquidem *nimirum* probarent; Concilia enim, de quibus agitur, non sunt generalia, sed particularia; adeoque Summus Pontifex inferior esset Conciliis particularibus: quod tam absurdum est, ut nemo unquam dixerit. Sed rem conficiet brevis expositio causarum, quae obiiciuntur.

Ac — 1) Bonosi Ep. Sardicensis causam Capuana Synodus commiserat Anysio Ep. Thessalonicensi, qui ob occurrentem difficultatem iudicium retulit ad Siricum. Hic vero recusavit rem cognoscere; at non ob defectum potestatis, sed sive quia ob distantiam loci et absentiam agentium difficile erat debitas informationes excipere; sive quia nolebat Pontifex videri quasi subdelegatus a Concilii delegato rem iudicare: atque utramque hanc rationem Siricius in suo responso attigit.